

Věc C-273/24 [Naski]ⁱ**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora****Datum doručení:**

18. dubna 2024

Předkládající soud:

Sąd Najwyższy (Polsko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

1. prosince 2023

Odvolatel:

X. Y.

Za účasti:Prokurator Generalny reprezentowany przez Prokuraturę Krajową
Rzecznik Praw Obywatelskich**Předmět původního řízení**

Právní otázka předložená k rozhodnutí sedmičlennému senátu Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy, Polsko) tříčlenným senátem tohoto soudu, který projednává návrh na vyloučení soudců rozhodujících v Kolegiu pro mimořádnou kontrolu a věci veřejné (Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych) z projednávání věci I NO 47/18, týkající se odvolání pana X. Y. proti usnesení Národní rady soudnictví (Krajowa Rada Sądownictwa, Polsko, dále jen „KRS“) o zastavení řízení o jeho odvolání proti rozhodnutí předsedy Krajského soudu v Krakově (Sąd Okręgowy w Krakowie, Polsko).

ⁱ Název projednávané věci je fiktivní. Neodpovídá skutečnému jménu žádného z účastníků řízení.

Předmět a právní základ předběžné otázky

Zajištění, aby rozsudek Soudního dvora vydaný v řízení o předběžné otázce byl zohledněn vnitrostátním soudem, který splňuje požadavky na soud nezávislý, nestranný a zřízený zákonem ve smyslu unijního práva – Článek 2, čl. 6 odst. 1 a 3 a čl. 19 odst. 1 druhý pododstavec Smlouvy o Evropské unii (dále jen „SEU“) a článek 267 SFEU ve spojení s článkem 47 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“).

Předběžná otázka

1) V situaci, kdy soud posledního stupně členského státu (Nejvyšší soud [Sąd Najwyższy]) – poté, co mu Soudní dvůr EU podal výklad unijního práva ohledně právních důsledků porušení základních pravidel práva tohoto státu týkajících se jmenování soudců Nejvyššího soudu, spočívajícího v:

a) předání listin o jmenování do funkce soudce Nejvyššího soudu prezidentem Polské republiky navzdory předchozímu napadení usnesení Národní rady soudnictví, včetně návrhu na jmenování do funkce, u příslušného vnitrostátního soudu (Nejvyššího správního soudu [Naczelny Sąd Administracyjny]), pozastavení výkonu tohoto usnesení Nejvyšším správním soudem v souladu s vnitrostátním právem a neukončení řízení o oprávněném prostředku, na základě kterého Nejvyšší správní soud pravomocně zrušil napadené usnesení Národní rady soudnictví pro jeho nezákonnost a trvale jej vyřadil z právního řádu, čímž akt jmenování do funkce soudce Nejvyššího soudu pozbyl podkladu vyžadovaného článkem 179 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej [Ústava Polské republiky] ve formě návrhu Národní rady soudnictví na jmenování do funkce soudce,

b) provedení postupu před jmenováním do funkce v rozporu se zásadami transparentnosti a spravedlnosti vnitrostátním orgánem (Národní radou soudnictví), který vzhledem k okolnostem svého ustavení v soudcovské části a ke způsobu své činnosti nesplňuje požadavky na ústavní orgán, který dbá na nezávislost soudů a soudců, neboť byl vytvořen postupem podle ustanovení zákona ze dne 8. prosince 2017, kterým se mění zákon o Národní radě soudnictví a některé další zákony (Dz.U. z roku 2018, č. 3),

- má rozhodnout o právní otázce předložené tomuto soudu za použití výkladu unijního práva poskytnutého SDEU, musí být ustanovení článku 2, čl. 6 odst. 1 a 3 a čl. 19 odst. 1 druhého pododstavce [SEU] a článku 267 SFEU ve spojení s článkem 47 [Listiny] vykládána v tom smyslu, že brání tomu, aby Nejvyšší soud rozhodoval o této právní otázce ve složení, které zahrnuje některou z osob, při jejichž jmenování došlo k porušení pravidel vnitrostátního práva členského státu popsanému v bodě 1 písm. a) nebo b) výše, a také v tom smyslu, že brání změnám ve složení soudu členského státu, který podal žádost o rozhodnutí o předběžné otázce SDEU, pokud k těmto změnám došlo po vydání rozsudku SDEU vydal v odpověď na tuto otázku a změny nejsou odůvodněny objektivními důvody

(např. úmrtím, odchodem do důchodu soudce, který byl členem rozhodovací formace, jež podala žádost o rozhodnutí o předběžné otázce),

– a brání jakémukoli rozhodovacímu úkonu ve věci zahrnujícímu řešení této právní otázky, včetně vydání opatření týkajících se zejména složení rozhodovací formace Nejvyššího soudu nebo termínu projednání věci, učiněnému osobou jmenovanou do funkce předsedy občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu, při jejímž jmenování soudcem Nejvyššího soudu také došlo k porušení pravidel vnitrostátního práva členského státu popsánému v bodě 1 písm. a) nebo b) výše, nebo kteroukoliv jinou osobou, při jejímž jmenování soudcem Nejvyššího soudu rovněž došlo k porušení pravidel vnitrostátního práva popsánému v bodě 1 písm. a) nebo b), a taková opatření či rozhodovací úkony je proto třeba považovat za právně neúčinné,

– a v tom smyslu, že soudce Nejvyššího soudu, při jehož jmenování nedošlo k žádnému z pochybení popsáných v bodě 1 písm. a) nebo b) výše, má právo a povinnost – aby zabránil rozhodování věci soudem, který není nezávislým a nestranným soudem předem zřízeným zákonem ve smyslu práva Unie – odmítnout účast v rozhodovací formaci Nejvyššího soudu, v níž většinu soudců tvoří osoby jmenované do funkce soudce Nejvyššího soudu za porušení pravidel vnitrostátního práva členského státu, které bylo popsáno v bodě 1 písm. a) nebo b), a v případě kladné odpovědi na výše uvedenou otázku rovněž v tom smyslu, že soudce Nejvyššího soudu, jmenovaný soudcem tohoto soudu bez pochybení, o nichž hovoří bod 1 písm. a) nebo b), který je soudcem zpravodajem ve věci týkající se dotčené právní otázky, je oprávněn určit složení senátu Nejvyššího soudu, který má o této otázce rozhodnout, aniž zohlední předpisy vnitrostátního práva, které svěřují předsedovi občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu pravomoc určit složení senátu rozhodujícího ve věcech projednávaných v občanskoprávním kolegiu Nejvyššího soudu, za účelem zajištění účinnosti unijního práva a jeho výkladu ze strany SDEU, jakož i v tom smyslu, že brání tomu, aby osoby, při jejichž jmenování soudcem Nejvyššího soudu došlo k porušení pravidel vnitrostátního práva členského státu popsánému v bodě 1 písm. a) nebo b) výše, nebo kterákoliv jiná osoba, při jejímž jmenování soudcem Nejvyššího soudu došlo k porušení pravidel vnitrostátního práva členského státu popsánému v bodě 1 písm. a) nebo b), zastávaly jakékoli vedoucí funkce u Nejvyššího soudu (mimo jiné funkci předsedy kolegia tohoto soudu, včetně funkce prvního předsedy tohoto soudu nebo předsedů oddělení v kolegiích Nejvyššího soudu) a jakékoli funkce v orgánech Nejvyššího soudu (např. funkci člena či zástupce člena Sboru [Kolegium] Nejvyššího soudu či funkci mimořádného kárného žalobce [Nadzwyczajny rzecznik dyscyplinary] Nejvyššího soudu), které mohou vykonávat pouze řádně jmenovaní soudci Nejvyššího soudu, a aby uvedené osoby činily jakékoliv úkony spadající do pravomoci soudů Nejvyššího soudu vykonávajících výše uvedené funkce s ohledem na jejich možný věcný nebo právní dopad na výkon jurisdikčních funkcí Nejvyššího soudu?

Uvedené předpisy unijního práva

Článek 2, čl. 6 odst. 1 a 3 a čl. 19 odst. 1 druhý pododstavec SEU

Článek 267 SFEU

Článek 47 Listiny

Uvedené vnitrostátní předpisy

Ústava Polské republiky (Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej) – článek 179

Zákon o Nejvyšším soudu ze dne 8. prosince 2017 (Ustawa z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym) – čl. 15 § 1, články 21 a 22, čl. 26 § 2, čl. 76 § 1, čl. 83 § 1, čl. 87 § 1, článek 88

Nařízení prezidenta Polské republiky ze dne 14. července 2022. Jednací řád Nejvyššího soudu (Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 14 lipca 2022 r. Regulamin Sądu Najwyższego) – články 3, 4 a 16, čl. 80 odst. 7, článek 84

Zákon ze dne 17. listopadu 1964 – občanský soudní řád (Ustawa z 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego) – článek 51

Stručné shrnutí skutkového stavu a řízení

- 1 Tříčlenný senát občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu (dále jen „občanskoprávní kolegium Nejvyššího soudu“), který ve věci III CO 121/18 projednává návrh soudce X. Y. na vyloučení soudců Nejvyššího soudu zasedajících v Kolegiu pro mimořádnou kontrolu a věci veřejné z projednávání věci I NO 47/18 týkající se odvolání X. Y. proti usnesení KRS ze dne 21. září 2018 o zastavení řízení o jeho odvolání proti rozhodnutí předsedy Krajského soudu v Krakově (Sąd Okręgowy w Krakowie) ze dne 27. srpna 2018 byl konfrontován s rozhodnutím Nejvyššího soudu ze dne 8. března 2019 vydaným ve věci I NO 47/2018, jímž bylo odvolání X. Y. proti tomuto usnesení zamítnuto.
- 2 Uvedené rozhodnutí ze dne 8. března 2019 bylo vydáno soudcem Nejvyššího soudu BD rozhodujícím jako samosoudce. Nejvyšší soud, který tento návrh projednává, vědom si okolností, za nichž byl BD jmenován do funkce soudce Nejvyššího soudu – jmenování do funkce na návrh KRS vytvořené postupem podle ustanovení zákona ze dne 8. prosince 2017, kterým se mění zákon o Národní radě soudnictví a některé další zákony (ustawa z 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, dále jen „zákon ze dne 8. prosince 2017“), navzdory předchozímu napadení příslušného usnesení KRS u Nejvyššího správního soudu a odložení vykonatelnosti tohoto usnesení tímto soudem, a přesto, že řízení před Nejvyšším správním soudem nebylo ke dni předání jmenovací listiny ukončeno – jakož

i možných právních důsledků uvedeného rozhodnutí ze dne 8. března 2019 pro přípustnost dalšího projednávání návrhu na vyloučení soudců ve věci III CO 121/18, má závažné právní pochybnosti, které vyjádřil tím, že v rozhodnutí ze dne 20. března 2019 (III CO 121/18) formuloval a předložil k rozhodnutí sedmičlennému senátu Nejvyššího soudu právní otázku, zda v právním smyslu existuje rozhodnutí vydané jednočlennou rozhodovací formací, v níž zasedala osoba jmenovaná do funkce soudce Nejvyššího soudu za výše uvedených okolností, a otázku, zda je pro řešení této otázky relevantní skutečnost, že Nejvyšší správní soud před doručením aktu jmenování do funkce soudce Nejvyššího soudu pozastavil výkon usnesení KRS.

- 3 Při posuzování takto formulovaných právních otázek vznesl sedmičlenný senát ve věci III CZP 25/19 dále pochybnosti ohledně výkladu unijního práva a rozhodnutím ze dne 21. května 2019 předložil Soudnímu dvoru předběžnou otázku. Této věci byla přidělena spisová značka C-487/19.
- 4 V usnesení senátu složeného ze sedmi soudců ze dne 2. června 2022 trestní kolegium Nejvyššího soudu (Izba Karna Sądu Najwyższego) uvedlo, že KRS vytvořená postupem stanoveným v ustanoveních zákona ze dne 8. prosince 2017 není totožná s ústavním orgánem, jehož složení a způsob jmenování upravuje Ústava Polské republiky, konkrétně v čl. 187 odst. 1.
- 5 Navíc výklad přijatý Nejvyšším soudem v usnesení tří spojených kolegií: trestněprávního, občanskoprávního, jakož i pracovněprávního a sociálněprávního kolegia ze dne 23. ledna 2020 byl potvrzen rozsudky Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“) ze dne 22. července 2021 ve věci Reczkiewicz v. Polsko, 4344/18, a ze dne 8. listopadu 2021 ve věci Dolińska – Ficek a Ozimek v. Polsko, 49868/19, 57511/19.
- 6 V rozsudku ze dne 6. října 2021, W.Ż. (Kolegium pro mimořádnou kontrolu a věci veřejné Nejvyššího soudu – Jmenování) (C-487/19, dále jen „rozsudek W.Ż.“, EU:C:2021:798), Soudní dvůr odpověděl na předběžnou otázku položenou rozhodnutím ze dne 21. května 2019.
- 7 Po vydání rozsudku W.Ż. a postoupení spisu III CZP 25/19 Nejvyššímu soudu soudkyně JK, která byla jmenována za sporných okolností do funkce první předsedkyně Nejvyššího soudu, bez vědomí a vůle soudce Karola Weitze, soudce zpravodaje ve věci III CZP 25/19 a tehdejšího předsedy III. oddělení občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu, do jehož působnosti věc III CZP 25/19 spadala, využila administrativní pravomoci náležející k této funkci a převzala spis věci III CZP 25/19, čímž zabránila soudci zpravodaji v přístupu k němu a odmítla mu jej vydat pod záminkou nutnosti požádat prezidenta Polské republiky o jmenování mimořádného kárného žalobce (Nadzwyczajny rzecznik dyscyplinary) za účelem zvážení zahájení kárného řízení proti soudci BD a pod záminkou pověření odboru pro studium a analýzy Nejvyššího soudu (Biuro Studiów i Analiz Sądu Najwyższego) vypracováním stanoviska k rozsahu

a důsledkům rozsudku W.Ž. V době učinění uvedených kroků nebyla JK ještě členkou senátu Nejvyššího soudu rozhodujícího ve věci III Cz 25/19.

- 8 V době mezi vydáním rozhodnutí ze dne 21. května 2019 a vydáním rozsudku W.Ž. odešli tři členové sedmičlenného senátu, který vydal uvedené rozhodnutí, do důchodu, takže bylo třeba senát ve věci III CZP 25/19 doplnit. Soudce zpravodaj požádal o toto doplnění předsedu občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu opatřením ze dne 30. prosince 2021 a současně stanovil termín jednání ve věci III CZP 25/19 na 31. ledna 2022. Od začátku roku 2022 měla věc III CZP 25/19 novou spisovou značku III CZP 1/22. V rozporu se zásadou neměnnosti složení soudu a stanoviskem odboru pro studium a analýzy Nejvyššího soudu ze dne 25. ledna 2022 určila soudkyně MB, jako předsedkyně občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu, opatřením ze dne 26. ledna 2022 nový senát rozhodující ve věci III CZP 1/22 v tomto složení: JK jako předsedkyně, KS, K. Weitz jako zpravodaj, PW, GM, CV a RX. Ve skutečnosti se jednalo o změnu ve složení senátu provedenou bez jakýchkoli objektivních důvodů a v rozporu s předchozí praxí občanskoprávního kolegia NS, podle níž se v případě neúplnosti rozšířeného senátu tohoto soudu (např. z důvodu odchodu některého ze stávajících členů senátu do důchodu) senát doplnil přidělením nového soudce k tomuto senátu, a nebyl znovu celý jmenován. Na základě opatření ze dne 26. ledna 2022 byl bez jakéhokoliv věcného důvodu odvolán ze senátu soudce TN, který dosud vykonával funkci předsedy senátu. Provedená změna senátu ve věci III CZP 1/22 vedla k tomu, že k tomuto senátu byli přiděleni soudci Nejvyššího soudu, kteří byli jmenováni soudci Nejvyššího soudu za přesně stejných okolností, za kterých byl k tomuto soudu jmenován soudce BD. Uvedení soudci přitom představují většinu nově jmenovaného senátu (v důsledku odvolání soudce TN ze senátu). Vzhledem k okolnostem samotné věci, v níž jsou předmětem posouzení především okolnosti jmenování soudce BD do funkce soudce Nejvyššího soudu odpovídající okolnostem jmenování soudců tohoto soudu JK, KS, CV a RX, tj. všech nových členů senátu tvořících jeho většinu, do funkce, a okolnostem a účinku provedení výše uvedené změny složení senátu, lze tedy tuto změnu považovat za jednání směřující k dosažení předem stanoveného účinku v podobě konkrétního řešení právní otázky. Tento dojem posiluje skutečnost, že tuto změnu provedla soudkyně MB, jako předsedkyně občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu, která byla jmenována do funkce soudce Nejvyššího soudu také za stejných podmínek jako soudce BD. Nadto opatřením ze dne 21. listopadu 2023 byl ze senátu projednávajícího věc III CZP 1/22 odvolán pod záminkou dlouhodobé nepřítomnosti způsobené nemocí soudce WZ, který byl členem sedmičlenného senátu v této věci od začátku jejího projednávání. Místo něj byl do senátu zařazen soudce TN jako náhradní soudce. Ani tato změna nebyla věcně odůvodněna, neboť soudce WZ se po omluvené jednoměsíční nepřítomnosti vrátí k výkonu soudcovské činnosti na začátku roku 2024. Návrat soudce TN do senátu proto není nápravou porušení vyplývajícího z usnesení ze dne 26. ledna 2022 o jeho odvolání ze senátu.
- 9 Bez ohledu na výhrady k zákonnosti změn provedených ve složení senátu ve věci III CZP 1/22 je třeba upozornit na základ vyloučení ze zákona v případě čtyř

soudců nově jmenovaných do senátu, jak je uveden v čl. 48 § 1 bodu 1 OSŘ, podle něhož je soudce vyloučen ze zákona ve věcech, v nichž je účastníkem řízení nebo v nichž má se kterýmkoliv z účastníků řízení takový právní vztah, že by výsledek řízení ovlivnil jeho práva nebo povinnosti.

- 10 Uvedené ustanovení stanoví dva absolutní důvody pro vyloučení soudce, z nichž první se vztahuje na situaci, kdy je soudce účastníkem řízení ve věci, v níž má rozhodovat (*nemo iudex in causa sua*). To se týká nejen situace, kdy by soudce byl formálně účastníkem řízení, ale také případu, kdy by se na soudce vztahovaly nebo mohly vztahovat účinky rozsudku (např. jeho platnost). S ohledem na toto hledisko je třeba mít na paměti, že podle čl. 87 § 1 zákona o Nejvyšším soudu může sedmičlenný senát rozhodnout o tom, že usnesení nabývá moci právní zásady, a odchýlení se od takové zásady vyžaduje rozhodnutí pléna příslušného kolegia. To znamená, že účinky případného usnesení sedmičlenného senátu, které představuje právní zásadu, by se vztahovaly na všechny soudce občanskoprávního kolegia, tedy i na soudce nově jmenované do senátu, a působení těchto účinků by se shodovalo s působením, které činí rozhodnutí pravomocným. Jinými slovy, tito soudci, podílející se na přijetí předmětného usnesení, by spolurozhodli, s účinky závaznými pro sebe a ostatní soudce občanskoprávního kolegia, jakož i ostatní soudce Nejvyššího soudu, o právních důsledcích vad, k nimž došlo v procesu jejich jmenování. Tato okolnost je ještě zjevnější s ohledem na to, že ve věci III CZP 1/22 jsou předmětem posouzení právě okolnosti jmenování soudce BD do funkce. Jak bylo uvedeno, tyto okolnosti jsou totožné s okolnostmi, za jakých byli do funkce soudce Nejvyššího soudu jmenováni soudci JK, RX, KS a CV.
- 11 V judikatuře Nejvyššího soudu je ustáleno stanovisko, že návrh na vyloučení osoby jmenované do funkce soudce prezidentem Polské republiky na návrh KRS vytvořené postupem podle ustanovení zákona ze dne 8. prosince 2017 z rozhodovací formace nemůže být projednán soudem, který má takového soudce ve svém složení, neboť v opačném případě by nastala situace, na kterou se vztahuje zákaz *nemo iudex in causa sua*, jakož i stanovisko, že opravný prostředek obsahující tvrzení o diskutované vadě postupu jmenování soudce nemůže být projednán soudem, který má ve svém složení osobu jmenovanou stejným postupem (srov. usnesení sedmičlenného senátu trestněprávního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 2. června 2022 ve věci I KZP 2/22 a judikaturu v něm citovanou).
- 12 V projednávaném případě brání účasti soudců JK, RX, KS a CV na přijetí usnesení – kromě toho, že jsou vyloučeni na základě samotného zákona – ještě další okolnost. Výše bylo uvedeno, že právní otázka předložená sedmičlennému senátu ve věci III CO 121/18 vychází z pochybností o existenci rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 8. března 2019, které vyplývají z okolností jmenování BD, který vydal toto rozhodnutí jako samosoudce, do funkce soudce Nejvyššího soudu BD. Vzhledem k tomu, že okolnosti jmenování soudců JK, RX, KS a CV jsou stejné a v projednávané věci tvoří tito soudci většinu senátu, bylo by usnesení Nejvyššího soudu, přijaté případně za jejich účasti, stiženo úplně stejnou vadou, jaká je vytykána rozhodnutí ze dne 8. března 2019. Takové usnesení by ze

své podstaty nemohlo představovat účinné řešení předložené právní otázky, neboť by samo o sobě vyvolalo totožnou právní otázku.

- 13 Navzdory uvedeným okolnostem odůvodňujícím jejich vyloučení soudci JK, RX, KS a CV dosud Nejvyššímu soudu neoznámili důvod pro jejich vyloučení. CV navíc neoznámil Nejvyššímu soudu, že vede osobní právní spor s účastníkem řízení v projednávané věci, X. Y., který podal u Nejvyššího soudu žalobu na určení, že CV není soudcem tohoto soudu.
- 14 Návrhy na vyloučení soudců JK, RX a KS podal právní zástupce X. Y. již v lednu 2022. Projednání těchto návrhů však bylo po dobu déle než jeden rok fakticky zablokováno soudkyněmi JK a MB. Ke dni vydání tohoto rozhodnutí nebyly uvedené návrhy na vyloučení projednány.
- 15 Vzhledem k celkovým okolnostem projednávané věci je třeba zohlednit ještě jeden bod. Opatření ze dne 26. ledna 2022, kterým bylo určeno složení senátu ve věci III CZP 1/22, vydala jako samosoudce soudkyně MB, jednájící jako předsedkyně občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu. V souvislosti s tím, že soudkyně MB byla jmenována do funkce soudce Nejvyššího soudu za úplně stejných okolností jako soudce BD, okolnosti odůvodňující v projednávané věci vyloučení soudců JK, RX, KS a CV na základě zákona se týkají v plném rozsahu i soudkyně MB. Podobně, pochybnosti týkající se existence rozhodnutí ze dne 8. března 2019, které jsou předmětem právní otázky ve věci III CZP 1/22, se týkají přímo rovněž otázky existence opatření ze dne 26. ledna 2022.
- 16 Případné konstatování, že opatření ze dne 26. ledna 2022 v právním smyslu neexistuje, není relevantní pro postavení soudce Karola Weitzza jako soudce zpravodaje a člena senátu rozhodujícího ve věci III CZP 1/22. Za uvedeného předpokladu zůstává soudce Karol Weitz soudcem zpravodajem a členem rozhodujícího senátu na základě opatření z roku 2019, kterým tehdejší předseda občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu určil původní složení senátu ve věci III CZP 25/19. Toto opatření nikdy nepozbylo platnosti. Opatření ze dne 26. ledna 2022 na něj nemělo vliv. To platí tím spíše, pokud vycházíme z toho, že opatření ze dne 26. ledna 2022 v právním smyslu neexistuje.
- 17 U Nejvyššího soudu je v souladu s jeho jednacím řádem pravomoc nařídít jednání v konkrétních věcech svěřena obecně soudci zpravodaji (čl. 84 odst. 1 a 2 jednacím řádu Nejvyššího soudu). Původně měl právo nařizovat jednání soudce zpravodaj. Poté, co soudci zpravodajové začali odmítat nařizovat jednání ve věcech, v nichž byly jmenovány tzv. smíšené senáty, tj. senáty s účastí soudců Nejvyššího soudu jmenovaných na návrh KRS vytvořené v souladu s ustanoveními zákona ze dne 8. prosince 2017, tedy senáty, které ve světle judikatury ESLP a Nejvyššího soudu nesplňují standard nezávislého a nestranného soudu zřízeného zákonem požadovaný unijním právem a unijním právem a Evropskou úmluvou o lidských právech (srov. mimo jiné rozsudky ESLP ze dne 22. července 2021, č. 43447/19, Reczkowicz v. Polsko, zejména body 227 až 284, ze dne 8. listopadu 2021, č. 49868/19 a 57511/19, Dolińska-Ficek a Ozimek

v. Polsko, zejména body 290 až 320, 340 až 350, 353 až 357, 368, a ze dne 3. února 2022, č. 1469/20, Advance Pharma Sp. z o.o. v. Polsko, zejména body 313 až 321, 336 až 346, 349 až 351, 352 až 353, 364, a rozsudky Soudního dvora ze dne 26. března 2020, C-542/18 RX-II a C-543/18 RX-II, Erik Simpson v. Rada Evropské unie a HG v. Evropská komise, body 72 a násl. ze dne 6. října 2021, C-487/19, W.Ž., body 123 a násl., a ze dne 29. března 2022, C-132/20, BN, DM, EN v. Getin Noble Bank S. A., body 116 a násl.), prezident Polské republiky změnil jednací řád Nejvyššího soudu tak, že nyní může jednání ve věci, pokud tak neučiní soudce zpravodaj, proti jeho vůli nařídít předseda příslušného kolegia Nejvyššího soudu nebo předseda oddělení, do jehož působnosti věc spadá (čl. 84 odst. 3 jednacího řádu Nejvyššího soudu). Ve věci III CZP 1/22 soudce zpravodaj Karol Weitz, který zpochybnil zákonnost a způsob ustavení senátu provedeného opatřením ze dne 26. ledna 2022, nikdy nenařídil jednání ve složení senátu určeném tímto opatřením, přestože předseda občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu zařadil jednání v této věci do rozvrhu jednání tohoto kolegia. Jednání v této věci několikrát nařídili, na základě pravomoci, která byla zmíněna výše, současný předseda III. oddělení občanskoprávního kolegia, soudce GC jmenovaný do funkce soudce Nejvyššího soudu za stejných okolností jako BD, nebo soudkyně MB jednající jako předsedkyně občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu. Takto nařízená jednání byla odročena vzhledem k omluvené nepřítomnosti soudce zpravodaje či jiného člena rozhodujícího senátu. Každé jejich nařízení prostřednictvím výše uvedeného náhradního postupu bylo pokusem administrativně donutit soudce zpravodaje, aby rozhodoval ve smíšeném senátu ustaveným opatřením ze dne 26. ledna 2022.

Stručné shrnutí odůvodnění podání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

- 18 Zodpovězení předběžné otázky Soudním dvorem je předpokladem pro určení, zda je složení senátu ustaveného ve věci III CZP 1/22 správné a zda byl senát skutečně ustaven, jakož i to, jak a kým má a může být ustaven. Pokud Soudní dvůr konstatuje, že soudci JK, RX, KS a CV nemohou být členy senátu ve věci III CZP 1/22 a že soudkyně MB ani žádný soudce Nejvyššího soudu jmenovaný do funkce za okolností popsaných v předběžné otázce nemůže vykonávat žádnou rozhodovací činnost ve věci III CZP 1/22, včetně vydávání opatření týkajících se složení senátu nebo termínu jednání, takže opatření vydaná v této věci vyměněnými soudci nemají žádné právní účinky, a že tedy opatření týkající se složení senátu ve věci III CZP 1/22 může vydat, bez ohledu na předpisy vnitrostátního práva svěřující v tomto ohledu pravomoc předsedovi občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu, soudce zpravodaj ve věci III CZP 1/22, jehož jmenování soudcem Nejvyššího soudu není stíženo výše uvedenými vadami, vydá tento soudce opatření týkající se složení senátu ve věci III CZP 1/22 a stanoví termín jednání v této věci, čímž umožní, aby Nejvyšší soud přijal usnesení, kterým bude právní otázka sporná v této věci vyřešena za použití výkladu unijního práva přijatého Soudním dvorem v rozsudku ve věci W.Ž. To umožní ukončit řízení ve věci III CZP 1/22 a rovněž ve věci III CO 121/18, z níž prvně uvedená věc vychází.

19 Evropská unie je unií práva, v níž jsou úkoly spočívající v zaručení soudní kontroly v jejím právním řádu svěřeny nejen Soudnímu dvoru, ale také soudům členských států. Tyto státy jsou povinny stanovit prostředky nezbytné pro to, aby jednotlivcům bylo zajištěno jejich právo na účinnou soudní ochranu v oblastech pokrytých unijním právem. Podle judikatury Soudního dvora je zásada účinné soudní ochrany práv, která pro jednotlivce vyplývá z unijního práva, zakotvená v čl. 19 odst. 1 druhém pododstavci SEU a vycházející z ústavních tradic společných členským státům, obecnou zásadou unijního práva. Samotná existence účinného soudního přezkumu, který slouží k zajištění dodržování unijního práva, je inherentní existenci právního státu. Každý členský stát musí zajistit, aby orgány, které jakožto „soudy“ ve smyslu vymezeném unijním právem spadají do jeho systému procesních prostředků v oblastech pokrytých unijním právem, splňovaly požadavky na účinnou právní ochranu [rozsudky ze dne 27. února 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, body 33 až 37; ze dne 25. července 2018, Minister for Justice and Equality (Nedostatky v systému soudnictví), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, body 49 až 52 a citovaná judikatura].

20. Při posuzování toho, zda určitý orgán splňuje podmínky pro to, aby mohl být považován za „soud“ ve smyslu čl. 19 odst. 1 druhého pododstavce SEU, je třeba zohlednit zejména taková kritéria, jako: právní základ, na němž tento orgán jedná, nezávislost tohoto orgánu a osob, které v něm působí jako soudci [rozsudky ze dne 27. února 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, body 38 a 42 až 43; ze dne 25. července 2018, Minister for Justice and Equality (Nedostatky v systému soudnictví), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, bod 53]. To se plně shoduje s požadavky, které jsou na pojem „soud“ kladeny v čl. 47 odst. 2 Listiny v souvislosti s právem na účinnou právní ochranu a přístup k nestrannému soudu [rozsudky ze dne 27. února 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, bod 41; ze dne 25. července 2018, Minister for Justice and Equality (Nedostatky v systému soudnictví), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, bod 53] (rozsudek C-64/16, Associação Sindical dos Juizes Portugueses, bod 41, rozsudek C-216/18 PPU, LM, bod 53, rozsudek ze dne 23. ledna 2018, FV v. Rada, T-639/16 P, EU:T:2018:22, bod 67). Výše uvedenému odpovídá i standard nezávislého a nestranného soudu zřízeného zákonem v čl. 6 odst. 1 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „EÚLP“) (srov. v této souvislosti čl. 52 odst. 3 a 7 Listiny a čl. 6 odst. 3 SEU).

21. Souvislosti věci III CZP 1/22 s unijním právem jsou zřejmé. Zaprvé, v této věci má sedmičlenný senát Nejvyššího soudu vyřešit právní otázku za použití výkladu unijního práva poskytnutého Soudním dvorem v rozsudku W.Ž., a tím tento rozsudek vykonat. Je tedy nutné určit, zda složení senátu Nejvyššího soudu určené v opatření ze dne 26. ledna 2022 je správné a senát byl skutečně jmenován a zda tedy může rozsudek W.Ž. vykonat. Za druhé, okolnosti věci III CZP 1/22 ukazují, jak je narušen výkon soudní činnosti občanskoprávního kolegia a samotného Nejvyššího soudu v situaci, kdy ve složení tohoto soudu vykonávají soudní činnost nebo plní vedoucí funkce soudci Nejvyššího soudu jmenovaní do

svých funkcí vadným postupem, přičemž je třeba mít na paměti, že v činnosti Nejvyššího soudu a jeho občanskoprávního kolegia se často objevují věci, v nichž vyvstávají otázky spojené s výkladem a uplatňováním unijního práva, což znamená, že je nutné určit, zda je takové fungování Nejvyššího soudu a jeho občanskoprávního kolegia v souladu se standardy unijního práva a EÚLP.

22. Výkon soudní funkce Nejvyššího soudu ve věcné a právní rovině je podmíněn výkonem pravomocí soudců tohoto soudu, kteří u Nejvyššího soudu vykonávají různé vedoucí funkce nebo jsou členy orgánů tohoto soudu, což může významně ovlivnit nezávislost soudců Nejvyššího soudu. Například předseda daného kolegia Nejvyššího soudu je oprávněn určovat složení senátů v jednotlivých věcech a v určitých situacích nařizovat jednání v těchto věcech namísto soudce zpravodaje. Jedná se o prostředky, které jsou používány k tomu, aby soudci Nejvyššího soudu, jejichž jmenování do funkce soudce Nejvyššího soudu není stíženo uvedenými vadami, byli přinuceni rozhodovat v senátech zahrnujících soudce jmenované do funkce soudce Nejvyššího soudu vadným postupem. Kromě toho předseda daného kolegia Nejvyššího soudu, jakožto nadřízený všech administrativních a soudních zaměstnanců působících v tomto kolegiu, může ovlivnit a ovlivňuje ochotu nebo schopnost těchto zaměstnanců plnit pokyny a příkazy jednotlivých soudců. Za okolností tohoto případu je dále třeba vzít v úvahu, že první předseda Nejvyššího soudu má rozsáhlé administrativní a organizační pravomoci. Zejména řídí činnost Nejvyššího soudu a je nadřízeným všech soudních i administrativních zaměstnanců Nejvyššího soudu, takže má rozhodující vliv na oběh dokumentů u Nejvyššího soudu a na přístup soudců tohoto soudu k soudním spisům. První předseda Nejvyššího soudu je na základě jednacího řádu Nejvyššího soudu předsedou každého senátu Nejvyššího soudu, v němž zasedá, a na základě zákona o Nejvyšším soudu může požádat kárného žalobce Nejvyššího soudu o zahájení kárného řízení proti kterémukoli soudci tohoto soudu. To znamená, že vliv prvního předsedy Nejvyššího soudu na výkon soudní činnosti jednotlivých soudců tohoto soudu může být a skutečně je významný, jak ukazují okolnosti projednávané věci. Kromě toho je třeba poznamenat, že významné funkce v každodenním fungování Nejvyššího soudu plní jeho Sbor (Kolegium), který má značné poradní a rozhodovací pravomoci (např. volba kárného žalobce Nejvyššího soudu a podávání návrhů na zahájení kárného řízení proti soudcům Nejvyššího soudu). Sbor je nyní složen převážně ze soudců Nejvyššího soudu, kteří byli do funkcí soudců tohoto soudu jmenováni vadným postupem, a nadto dne 12. ledna 2024 proběhne v občanskoprávním kolegiu Nejvyššího soudu volba nových členů Sboru, v níž budou pravděpodobně dominovat uvedení soudci.

23. V judikatuře ESLP a Nejvyššího soudu je již ustáleno, že projednání věci Nejvyšším soudem ve složení zahrnujícím soudce jmenované k Nejvyššímu soudu na návrh KRS vytvořené postupem podle ustanovení zákona ze dne 8. prosince 2017 porušuje právo účastníka řízení na projednání věci nezávislým a nestranným soudem zřízeným zákonem ve smyslu čl. 6 odst. 1 EÚLP (srov. zejména rozsudky ESLP ze dne 22. července 2021, č. 43447/19, ve věci *Reczkowicz v. Polsko*, zejména §§ 227 až 284; ze dne 8. listopadu 2021, č. 49868/19

a 57511/19, ve věci Dolińska-Ficek a Ozimek v. Polsko, zejména §§ 290 až 320, 340 až 350, 353 až 357, 368; ze dne 3. února 2022, č. 1469/20, ve věci Advance Pharma Sp. z o.o. v. Polsko, a usnesení tří spojených kolegií Nejvyššího soudu: občanskoprávního, trestněprávního, jakož i pracovněprávního a sociálněprávního kolegia ze dne 23. ledna 2020 ve věci BSA 1–4110–1/20)]. To znamená, že jakékoli složení Nejvyššího soudu zahrnující soudce jmenované k tomuto soudu vadným postupem nespĺňuje standard nezávislého a nestranného soudu zřízeného zákonem ve smyslu EÚLP a práva Unie.

24. Je paradoxem, že žádné složení Nejvyššího soudu rozhodující za účasti soudců jmenovaných do funkce soudce Nejvyššího soudu vadným postupem nespĺňuje uvedený standard a zároveň soudci jmenovaní takovým postupem v současné době zastávají téměř všechny nejdůležitější vedoucí funkce na Nejvyšším soudu a jsou součástí Sboru Nejvyššího soudu, čímž si zachovávají významný vliv na výkon jurisdikční funkce Nejvyššího soudu. Podle názoru Nejvyššího soudu je tento paradoxní, téměř patologický stav jasně a zjevně v rozporu s článkem 2, čl. 6 odst. 1 a 3 a čl. 19 odst. 1 druhým pododstavcem SEU a článkem 267 SFEU.

- 20 Z těchto důvodů a s ohledem na zásadu účinnosti unijního práva rozhodl Nejvyšší soud tak, jak je uvedeno ve výroku.